

12.02.2021

Asia: VN/12528/2019

Lausuntopyyntö osallisuustyöryhmän vammaispalvelulainsäädännön uudistusta koskevista ehdotuksista

Lausunnonantajan tausta

1 Lausunnonantaja on

Kunta tai kuntayhtymä

Mikä

Pirkanmaan liitto

Työryhmän ehdotukset kokonaisuutena

2. Voidaanko työryhmän ehdotuksilla vahvistaa vammaisten henkilöiden osallisuutta heitä koskevien palveluiden asiakasprosesseissa? (Raportin luku 2, s. 14-47)

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset perustelut

Voimassa olevan lainsäädännön (Sosiaalihuoltolaki, Asiakaslaki ja Hallintolaki) pohjalta on jo mahdollista saavuttaa laajalti asiakasprosesseissa asiakkaan osallistuminen. Haasteet asiakasosallisuuden toteutumiselle käytännössä ovat enemmän kiinni vammaispalvelujen johtamisesta, resurssoinnista ja työnjaosta.

3. Voidaanko työryhmän ehdotuksilla vahvistaa vammaisten henkilöiden oikeutta yksilöllisiin tarpeisiin perustuviin palveluihin? (s. 14-47)

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset perustelut

Ks. kohta 2

Palvelujen järjestämisen lähtökohtana tulisi olla yksilöllisyyden lisäksi myös palvelujen ja kuntalaisten yhdenvertaisuus sekä palvelujen välttämättömyys ja kohtuullisuus. Vammaispalvelulain tulee taata tasavertaiset mahdollisuudet yhteiskuntaan osallistumiseen. Asiakkaan yksilölliset mieltymykset voidaan huomioida kohtuullisuuden ja välttämättömyyden reunaehdoilla. Palvelun järjestämisvastuussa olevilla tahoilla tulee olla mahdollisuus ja edellytykset tosiasiallisesti järjestää palvelu asiakkaalle.

Lähtökohtana palveluja järjestettäessä tulisi olla aina asiakkaan yksilöllinen palvelutarve. Henkilökohtaisen budjetoinnin ja palvelusetelin käytön laajentamisen avulla voitaisiin järjestää yksilöllisiä palveluratkaisuja nykyistä paremmin.

1 § 1 momentin 3 kohta

- 4. Kannatatteko ehdotettua muotoilua, jonka mukaan lain tarkoituksena olisi tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista? Rauenneessa hallituksen esityksessä käytettiin termiä itsenäinen suoriutuminen itsenäisen elämän sijaan. (s. 14)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

1 § 1 momentin 4 kohta

- 5. Kannatatteko vammaisen henkilön edun lisäämistä palvelujen turvaamista koskevaan kohtaan? (s. 14)**

Ei

Vapaamuotoiset perustelut

Muut lait turvaavat asiakkaan edun huomioimisen palveluja järjestettäessä asiakkaalle. Asiakkaan edun korostaminen vammaispalveluissa voi johtaa erittäin haastaviin tilanteisiin palvelujen järjestämisessä. Esimerkiksi vammaispalvelujen maksuttomuus voi johtaa asiakasmäärän kasvuun epätarkoituksenmukaisesti, jos eduksi katsotaan maksuttomat palvelut silloinkin, kun ensisijaisilla ja paremmin asiakkaan tilanteeseen sekä palvelutarpeeseen soveltuvilla asiakasmaksullisilla palveluilla voitaisiin auttaa asiakasta.

1 §:n perustelut

- 6. Kannatatteko 1 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 19-27)**

Osittain

Vapaamuotoiset perustelut

Erytisen kannatettavaa on henkilöstön osaamisen, rakenteen ja tarpeen vaihtelujen huomioiminen henkilöstömitoituksissa.

Pitää ottaa kantaa selkeämmin henkilökohtaisen avun ja asumispalvelujen henkilöstön väliseen työnjakoon ja onko tarkoitus, että asumispalvelut huolehtivat tavanomaisen asiointin kodin ulkopuolella vai onko kaikessa kodin ulkopuolisessa oltava henkilökohtainen apu.

3 §:n 3 momentti

- 7. Kannatatteko lisäsehdotusta, jonka mukaan vammaisella henkilöllä olisi oikeus käyttää hänelle soveltuvaa kommunikointikeinoa hänen osallisuutensa ja osallistumisensa tukemiseksi? (s. 15)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

- 8. Kannatatteko lisäsehdotusta, jonka mukaan vammaista henkilöä olisi tarvittaessa tuettava tiedon saannissa sekä oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa? (s. 15)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Selkeyttä ohjeistukseen tarvitaan siitä, miten päätöksen teon tuki järjestetään ja miten voidaan varmistua, että tuki tuo esiin asiakkaan oman mielipiteen.

3 §:n perustelut

- 9. Kannatatteko 3 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s.27-32)**

Osittain

Vapaamuotoiset perustelut

Kun asiakasta tulee tukea valintojen tekemiseen ja mielipiteen muodostamiseen, tulee ilmaista, miten tällainen tuki järjestetään tarkoituksen ja asiakkaan edun mukaisesti.

4 § Palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma

10. Työryhmä ei ehdottanut palvelutarpeen arviointia ja asiakassuunnitelmaa koskevaan pykälään muutosta. Oletteko samaa mieltä siitä, että muutosta ei tarvita (s. 15)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

4 §:n perustelut

11. Kannatatteko 4 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 32-35).

Osittain

Vapaamuotoiset perustelu

Lisäykset eivät ole välttämättömiä, koska nämä seikat tulee ottaa huomioon jo muiden lakien nojalla. ks. kohta 2

5 § 1 momentti

12. Kannatatteko ehdotusta siitä, että vammaisen henkilön palveluja koskevat päätökset olisi tehtävä toistaiseksi voimassa oleviksi tietyin edellytyksin? (s. 16)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

13. Ovatko määräaikaisen päätöksen edellytykset, joiksi ehdotetaan henkilön omaa etua, yksilöllistä tilannetta tai palvelun luonnetta, määritelty tarkoituksenmukaisesti? (s. 16)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Yksilöllistä tilannetta arvioitaessa tulee voida huomioida määräaikaisuuden perusteeksi esimerkiksi tilanne, jossa vammasta tai sairaudesta kuntoutuminen on edes osittain vielä mahdollista. Esimerkiksi lasten ja nuorten kohdalla palvelutarve vähenee iän myötä. Yksilöllisten tilanteiden muuttuessa toistaiseksi voimassa olevat päätökset voivat aiheuttaa ongelman luottamuksen suoja -periaatteen näkökulmasta.

5 § 2 momentti

14. **Kannatatteko ehdotusta siitä, että asiakkaan esittämästä avun ja tuen tarpeesta tai palvelun toteuttamistavasta voitaisiin poiketa vain perustellusta syystä, joka olisi kirjattava päätökseen? (s.16)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

5 § 3 ja 4 momentit

15. **Kannatatteko vammaisen henkilön perheen ja läheisten tukemista koskevia ehdotuksia? (s. 16)**

Osittain

Vapaamuotoiset perustelut

Vammaisen henkilön perheen ja läheisten tukemista koskevassa ehdotuksessa tulisi viitata muihin kuin vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin. Vammaisen henkilön perhe tulisi ohjata sosiaalihuoltolain mahdollistamien peruspalveluiden piiriin ja korostaa monialaista yhteistyötä koko perheen hyväksi.

16. **Kannatatteko 5 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s.35-44)**

Osittain

Vapaamuotoiset perustelut

Pääosa perustelujen lisäyksistä ei ole välttämättömiä, koska nämä seikat tulee ottaa huomioon jo muiden lakien nojalla. (Sosiaalihuoltolaki, asiakaslaki, hallintolaki, hankintalaki)

Palvelunjärjestäjän tulee ottaa aina huomioon asiakkaan mielipide ja toiveet palvelujen järjestämistavasta. Palvelunjärjestäjälle tulee kuitenkin jättää mahdollisuus arvioida toiveiden kohtuullisuus ja välttämättömyys. Järjestämisestä vastaavalla taholla tulee olla riittävät valtuudet ja edellytykset järjestää palvelut asiakkaille yksilöllistä palvelutarvetta vastaavasti, tasavertaisesti, laadukkaasti ja kustannustehokkaasti. Asiakkaan omaa vastuuta korostavien järjestämistapojen (esim. palveluseteli, henkilökohtainen budjointi) tulee olla asiakkaille vapaaehtoisia.

Palvelujen hankintasopimusten tulee sitoa palveluntuottajia kaikkien asiakkaiden kohdalta. Mikäli sopimuksen mukaiset palvelut eivät ole riittävät asiakkaan yksilölliseen palvelutarpeeseen nähden, tulee palvelut järjestää asiakkaalle muulla tavalla esimerkiksi yksilöllisellä erillishankinnalla. Palvelun laadun varmistaminen vaatii sopimusta palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan välillä. Asiakaskohtaisissa sopimuksissa palvelun laadun valvonta vaikeutuisi huomattavasti.

Kaiken asiakasviestinnän, sisältäen asiakaspalautteen keräämisen, tulee olla saavutettavaa ja riittävän monikanavaista, jotta kaikki asiakkaat voivat osallistua tasavertaisesti.

36 § Palvelutarpeen arviointi

17. **Kannatatteko palvelutarpeen arviointia koskevaan pykälään tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 17)**

Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

-

18. **Kannatatteko 36 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s.44-45)**

Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

-

39 § 1 momentti

19. **Kannatatteko ehdotettua lisäystä, jonka mukaan asiakassuunnitelma olisi laadittava yhdessä asiakkaan ja tarvittaessa omaisen, läheisen tai muun asiakkaan edustajan kanssa? (s. 18)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Asiakkaan omaisen ja läheisen rooli tulisi arvioida asiakkaan yksilöllinen tilanne huomioiden. Täysikäiselle ja täysivaltaiselle henkilölle tulee turvata mahdollisuus itsellisesti osallistua omien palvelujensa suunnitteluun.

39 § 2 momentti

20. **Kannatatteko ehdotettua lisäystä siitä, että asiakassuunnitelma sisältäisi asiakkaan ja tarvittaessa asiakkaan läheisen ehdotuksen palveluiden tuottamistavasta, jolla voidaan parhaiten vastata asiakkaan tarpeisiin? (s.18)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Asiakas voi ilman edellä mainittua lisäystä jo ilmaista oman toiveensa palvelujen tuottamistavasta.
ks. kohta 16.

21. Kannatatteko ehdotusta, että pykälään lisättäisiin arvio asiakkaan vahvuuksista ja voimavaroista sekä toimintakyvystä? (s.18)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

22. Kannatatteko ehdotettuja lisäyksiä asiakkaan läheisen näkemyksen huomioon ottamisesta asiakassuunnitelmaa laadittaessa? (s. 18)

Kyllä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

39 §:n perustelut

23. Kannatatteko 39 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 45-46)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

Paltila Johanna
Pirkanmaan liitto - PirSote-hanke